

УДК 821.161.2(73).091(092) Гемінгвей Е.:81'25
 DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/39-3-13>

Наталія РОМАНЕНКО,
 orcid.org/0000-0003-3450-4752
 кандидат філологічних наук,
 доцент кафедри філології та перекладу
 Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
 (Івано-Франківськ, Україна) romnatrom@gmail.com

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТИМУЛЮВАННЯ МІЖЛІТЕРАТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ НОВІТНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ Е. ГЕМІНГВЕЯ «ФІЄСТА. І СОНЦЕ СХОДИТЬ»)

У статті досліджено новітній український переклад роману Е. Гемінгвея «Фієста. І сонце сходить» (2017), здійснений В. Морозовим, як прояв міжлітературної взаємодії, встановлено соціально-літературні функції перекладу, виявлено їх вплив на використання перекладацьких трансформацій, простежено, як трансформації сприяють рецепції твору в сучасному українському літературно-культурному середовищі.

Засвоєння творчості іноземного письменника можливе за наявності внутрішньої потреби літератури-реципієнта в запозиченні іноземних досягнень. Ці потреби національної літератури визначають функції перекладів. Потреба української літератури в повторному зверненні до творчості Е. Гемінгвея викликана розв'язанням воєнного конфлікту на території держави і необхідністю переосмислення трагедії війни з урахуванням світового досвіду.

Втручання влади у процес перекладної рецепції творчості Е. Гемінгвея на початкових етапах спричинило зниження інтересу до доробку прозаїка у 1990–2000-х роках та незнання молодшими поколіннями (у та з) його творів. Це зумовило соціально-літературну потребу в популяризації творчості письменника, дієвим засобом якої є переклад. Український переклад радянської доби не міг повністю задовольнити цю потребу, оскільки він творився за інших історико-суспільних обставин і мав інші соціально-історичні функції. Тому виникла потреба в новому перекладі роману.

Необхідність популяризації вплинула на застосування перекладацьких трансформацій. З метою осучаснення мовного викладу роману використано граматичні та лексико-граматичні трансформації заміни. Лексико-стилістичні трансформації, представлені трансформаціями контекстуальної заміни та конкретизації, призвели до заміни емоційно нейтральної лексики стилістично маркованою, піднесеною книжковою або просторічною та згрубілою. Конкретизація використовується також для увиразнення образів. Трансформація додавання вносить уточнення. Трансформації сприяють популяризації роману та є засобом активізації міжлітературної взаємодії.

Ключові слова: перекладацькі трансформації, Гемінгвей, міжлітературна взаємодія, літературно-соціальні функції, популяризація.

Nataliia ROMANENKO,
 orcid.org/0000-0003-3450-4752
 Candidate of Philological Sciences,
 Associate Professor at the Department of Philology and Translation
 Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
 (Ivano-Frankivsk, Ukraine) romnatrom@gmail.com

TRANSLATION TRANSFORMATIONS AS AN INSTRUMENT OF INTERLITERATURE COMMUNICATION STIMULATION (ON THE MATERIAL OF THE LATEST TRANSLATION OF E. HEMINGWAY'S NOVEL "FIESTA. THE SUN ALSO RISES")

The article examines the latest Ukrainian translation of E. Hemingway's novel "Fiesta. The Sun Also Rises" (2017), made by V. Morozov. The translation is viewed as the manifestation of interliterary communication. The author of the article reveals the socio-literary functions of the translation, studies how these functions influence the choice of the translation transformations, and investigates how the transformations improve the perception of the novel in modern Ukrainian literary environment.

The perception of the literary work of any foreign writer becomes possible in case the recipient literature has internal need in this borrowing. This national literature need determines the functions of translation. The Ukrainian literature needs to have a new look at E. Hemingway's literary works because of the military conflict on the territory of the state and the necessity to reexamine the war tragedy taking into consideration world experience.

The intervention of the authorities into the process of E. Hemingway's works translation at the initial stages caused the decrease of the interest in the work of the writer in the 1990s and 2000s. As a result the younger generations (y and z) know his works very little. This situation created the socio-literary need to promote the work of the writer. The most effective means of the promotion is the literary translation. The Ukrainian translation of the Soviet era could not fully satisfy this need, as it was created under the totalitarian socio-historical circumstances and had the different socio-historical functions. Thus, there appeared the need for a new translation of the novel.

The need for popularization influenced the choice of translation transformations. Grammatical and lexical-grammatical transformations of substitution were used to modernize linguistic presentation of the novel. Lexico-stylistic transformations, represented by the transformations of contextual replacement and of concretization, replaced emotionally neutral English vocabulary with stylistically marked, high-flown bookish or colloquial and coarse Ukrainian words. Concretization is also used to make the images vivid. The transformation of addition clarifies the text. All the transformations contribute to the popularization of the novel and are means of intensifying interliterary communication.

Key words: translation transformations, Hemingway, interliterary communication, socio-literary functions, popularization.

Постановка проблеми. У сучасному постмодерному суспільстві дедалі більшої актуальності набувають інтеграційні тенденції. У царині філологічної науки потенційно продуктивною є синергія суміжних галузей. Перспективною галуззю таких досліджень є вивчення художнього перекладу як прояву міжлітературної взаємодії. «Уже до середини ХХ ст. сформувався синтетичний підхід до феномена художнього перекладу, який не вписується в межі лише однієї наукової дисципліни» (Лімборський).

Проте більшість вітчизняних філологічних досліджень із проблем художнього перекладу здійснюються вузькоспеціалізовано: у площині мовознавства з метою з'ясування еквівалентності цільового тексту щодо вихідного, або у площині літературознавства для виявлення відповідності першотвору та перекладу на ідейно-образному та поетикальному рівнях. Значно рідше дослідження художніх перекладів відбувається в контексті з'ясування особливостей міжлітературної взаємодії, яку вивчає літературознавча компаративістика. У таких роботах ракурс дослідження спрямовано на визначення особливостей перекладної рецепції та з'ясування функцій перекладів у національному літературному процесі. Комплексне вивчення перекладу художнього твору з позиції усіх трьох галузей дасть змогу виявити взаємозв'язок між складниками перекладного процесу (ідейно-образною системою твору, цільовою мовою та літературно-соціальним контекстом), встановити вплив перекладів на національний літературний процес і в такий спосіб з'ясувати особливості міжлітературної взаємодії. Об'єктом для такого комплексного дослідження перекладу художнього твору було вибрано новітню українську інтерпретацію роману Е. Гемінгвея «Фієста. І сонце сходить», здійснену В. Морозовим у 2017 році.

Аналіз досліджень. Загалом творчість американського прозаїка та переклади його творів досить добре вивчені українською філологічною

наукою. Перекладознавчі аспекти відтворення стилю письменника розглянуті в монографії Т. Некряч та Р. Довганчиної; літературознавчий аналіз творчості здійснювалися Т. Денисовою, Д. Затонським, Ю. Лідським та іншими; компаративний вимір представлений роботами Т. Денисової, О. Бойченка, Н. Яремчук, І. Коханської та нашими дослідженнями. Однак новітній український переклад роману Е. Гемінгвея «Фієста. І сонце сходить» (2017) ще не ставав об'єктом філологічного вивчення.

Мета статті. Дослідження має на меті розглянути новітній переклад роману Е. Гемінгвея «Фієста. І сонце сходить» як прояв міжлітературної взаємодії шляхом встановлення взаємозв'язку між соціально-літературною функцією перекладу та перекладацькими трансформаціями, а також шляхом виявлення способів, якими перекладацькі трансформації сприяють рецепції американського твору в сучасному українському літературно-культурному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Вивчення перекладу як прояву міжлітературної взаємодії передбачає розгляд не лише перекладу іншомовного твору, але й аналіз національного літературного (подекуди культурного) процесів окремого історичного періоду. Згідно з принципом «вирішальної ролі сприймаючої літератури і <...> її вибіркового ставлення до інонаціональних літературних цінностей» (Дюришин, 1979: 117) успішна рецепція творчості зарубіжного автора можлива лише за умови, що національна література має власну внутрішню потребу і готова засвоїти естетику і поетику закордонного митця. «Цілком зрозуміло, що переклад має бути не механічним перенесенням твору з одного культурного середовища в інше, а йдеться про «готовність» однієї літератури асимілювати здобутки іншої. «Зустріч» двох (або більше) літератур – це не односпрямований процес, а завжди культурне співробітництво і культурний діалог, оскільки на

художній «виклик» однієї країни має існувати певна «відповідь» (Лімборський).

У контексті сказаного вивчення інтерпретації роману «Фієста. І сонце сходить» як прояву міжлітературної комунікації передбачає, насамперед, з'ясувати першопричини появи другого перекладу, виявити історико-літературну функцію, і лише тоді виділити ті перекладацькі трансформації, які забезпечують виконання комунікативної функції, очікуваної від цільового тексту.

Першим чинником повернення уваги до роману Е. Гемінгвея «Фієста. І сонце сходить» є розв'язання гібридної війни на сході України. С. Жадан у передмові до другого україномовного перекладу роману вказує: «...війна відтепер є словом із нашого повсякденного слововжитку, що вона тепер так само весь час присутня десь поруч, десь за кадром» (Гемінгвей, 2017: 13). Суспільно-мистецькі паралелі є очевидними. У структурі роману не має зображення бойових дій, але саме війна є причиною трагедії героїв. Ця ситуація незримої присутності війни збігається із суспільними реаліям сьогодення України. Необхідність мистецького опрацювання проблеми з урахуванням світового досвіду зумовлює внутрішню потребу національної літератури знову повернутися до засвоєних раніше тематики та проблематики творчості Е. Гемінгвея.

Однак цю потребу національної літератури та культури не можна вважати вичерпною, оскільки відкритим залишається питання необхідності здійснення нового україномовного перекладу твору. Таку потребу міг задовольнити вже наявний український переклад, здійснений М. Пінчевським (1979), адже переклад радянської доби визначається високим рівнем фахового виконання та естетичною довершеністю.

Друга передумова появи новітнього перекладу роману Е. Гемінгвея «Фієста. І сонце сходить», який тепер існує паралельно з радянським українським перекладом, криється в необхідності задовольнити не стільки літературну, скільки культурну потребу сучасного етапу розвитку України. Витоки цієї потреби криються в особливостях рецепції творчості американського прозаїка українською літературою впродовж ХХ століття і тому потребують короткого ретроспективного аналізу.

Українська рецепція доробку письменника пройшла кілька етапів. Зв'язок між ними був таким, що особливості перших двох етапів ланцюговою реакцією вплинули на сучасний стан. Протягом перших двох етапів рецепції творчості Е. Гемінгвея українсько-американська міжлітературна комунікація загальмовувалася політико-

ідеологічними бар'єрами. У 1930-х роках (на першому етапі) знайомство з творчістю Е. Гемінгвея в українській літературі відбулося через російську літературу-посередника, внаслідок дискримінації української мови та культури. Другий етап розпочався у 1940 році після написання автором роману «По кому подзвін», який містив критику тоталітарної країни. Творчість прозаїка піддалася репресіям – замовчуванню (1940–1956).

Негативні наслідки втручання ідеології в природні міжлітературні комунікативні процеси проявилися вже на третьому етапі рецепції. Забуття призвело до надмірної зворотної реакції. З початком політичної «відлиги» та реабілітації творчості Е. Гемінгвея (кінець 1950-х років) розпочинається масове захоплення доробком прозаїка та формується культ його особистості – Гемінгвейвський бум (1960-ті – перша половина 1980-х років).

Для розуміння причин появи новітніх перекладів творів Е. Гемінгвея важливими є два наслідки третього періоду. По-перше, закономірним результатом гіпертрофованої активності у сприйнятті творчості письменника було зниження інтересу до його діяльності протягом четвертого етапу рецепції (друга половина 1980-тих – 2000-ні роки). По-друге, вплив суспільно-ідеологічних чинників на перекладацьку рецепцію творчості письменника українською мовою зумовив появу окремих лексико-стилістичних особливостей інтерпретацій радянського періоду. Річ у тім, що український художній переклад, окрім типових функцій: естетичної (адекватно відтворити естетику та поетику творів Е. Гемінгвея) та комунікативної (збагачення національної літератури інокультурними досягненнями), одержав нетипові соціальні та національно-ствердні функції: 1) подолати залежність від панівних російськомовних інтерпретацій; 2) подолати двадцятилітнє відставання власне української перекладної рецепції від російської; 3) подолати дискримінацію української мови, довести її потенціал, потужність та самодостатність у галузі відтворення найбільших світових літературних досягнень. «Історія вітчизняної літератури знає такі випадки, коли україномовний перекладач здійснював переклад художнього твору не з метою познайомити «свого» читача зі здобутками іншомовної культури, а задля того, щоб довести право на існування іншомовного твору в стихії українського слова. Тобто він фактично доводив своїм перекладом здатність засобами української мови відтворити іншомовний оригінал таким чином, щоб переклад претендував на високу естетико-художню цінність». (Лімборський). Радянські переклади творчості Е. Гемінг-

вея українською мовою яскраво ілюструють думку теоретика. Неофіційно впроваджувана ідея про меншовартість української мови щодо панівної російської, зокрема в галузі художнього перекладу, долалася створенням українських інтерпретацій високого фахового та естетичного рівня.

Необхідність утвердження статусу національної мови вплинула на добір лексики в перекладах радянського періоду: типовим для перекладачів було тяжіння до книжної (літературної) лексики піднесеного плану, подекуди із вкрапленням поетизмів, хоча для творчої манери Е. Гемінгвея властива стилістично-нейтральна та розмовно-побутова лексика. Такі лексико-стилістичні трансформації певною мірою порушували манеру письма американського прозаїка, дещо змінювали його творчу доміную. «Під творчою доміною ми розуміємо ту рису автора, яка являється основною для нього, найхарактернішою, провідною» (Рильський, 1975: 136). Домінантою творчості Е. Гемінгвея є «принцип айсберга», глибока емоційність його творів є прихованою в підтексті, а експліцитна оповідь є лаконічною і стилістично сухою. Привнесені мовностилістичні трансформації демонстрували колосальний потенціал та багатство української мовної системи. Завдяки таким трансформаціям, здійсненим свідомо чи інтуїтивно, українські переклади радянського часу набували естетичної довершеності, викоринювали ідею меншовартості української мови, усували російську літературу як посередника, доводили внутрішню потужність мови для творення інтерпретацій високохудожньої цінності.

Таким чином, на момент початку гібридного протистояння (2014 рік), коли в українській літературі з'явилася потреба переосмислення досвіду незримі війни і творчість Е. Гемінгвея знов набула актуальності, в українському суспільстві сформувалося молодше покоління українців, яке майже не було знайоме з доробком майстра (за теорією поколінь В. Штрауса та Н. Хоува це покоління у (1982–2004 років народження) та частково покоління з (від 2005 року народження)). Становлення цих поколінь припало на четвертий період рецепції письменника, яке характеризується зниженням інтересу до творчості Е. Гемінгвея як серед науковців, так і серед читачів. Саме тому на сучасному етапі розвитку літературного та культурного процесів в Україні виникла необхідність популяризаторської діяльності щодо творчості Е. Гемінгвея, яка має бути спрямованою головним чином на молодші покоління. Оскільки національна література має потребу переосмислити воєнну тему з урахуванням світових мистецьких

досягнень, а культура має внутрішню потребу ознайомити з доробком письменника, який присвятив темі війни, її впливам та наслідкам більшу частину творчості, на україномовні переклади покладено нову функцію – популяризувати твори Е. Гемінгвея. Позаяк радянські переклади творилися в інших історичних умовах і виконували інші функції, твори письменника потребують нової інтерпретації.

Свідому популяризаторську роботу з метою посилення інтересу молодшого покоління українців до спадщини американського письменника взяло на себе Видавництво Старого Лева (м. Львів), яке у 2017 році придбало права на перевидання творів Е. Гемінгвея, запровадило здійснення перекладів сучасними фахівцями, працює над привабливістю публікацій для читацької аудиторії (яскраві обкладинки, ілюстрації, окремий (не в томах) друк кожного роману), організує вікторини та літературно-перекладацькі зустрічі.

До найбільш дієвих засобів популяризації творчості іншомовного письменника, безумовно, належить художній переклад його творів. Оскільки «переклад – соціально детерміноване явище», і «на процес і результат перекладу впливають соціальні фактори» (Сдобніков, Петрова, 2008: 76), можна стверджувати, що вже на початковому етапі, приступаючи до перекладу, фахівець свідомо розуміє або інтуїтивно здогадується, яку літературну та суспільну функцію виконуватиме майбутній перекладений текст. Це розуміння впливає на застосування фахівцем із перекладу різноманітних трансформацій, мета яких не лише максимально адекватно відтворити ідейно-естетичну систему першотвору, але й забезпечити виконання перекладом літературних та соціальних функцій, які очікує від тексту суспільство.

Соціально-літературною функцією новітнього перекладу роману «Фієста. І сонце сходить» є популяризація твору Е. Гемінгвея, відновлення загального інтересу до творчості письменника, ознайомлення молодшого покоління читачів із його доробком. Запорукою успішного функціонування роману в українському культурному середовищі, особливо серед читачів до сорока років (покоління у), є відповідність його перекладеної версії сучасним нормам цільової мови. Найяскравішим прикладом осучаснення мовного викладу тексту художнього твору є переклад всесвітньо-відомого епіграфа: *You are all a lost generation* (Hemingway, 1981: 11). – *Ви всі – пропаще покоління* (Гемінгвей, 2017: 7). Відомо, що радянський варіант «втрачене покоління» закріпився в літературознавчому дискурсі як термін. Оновле-

ний варіант відомого епіграфа привертає увагу до твору навіть читачів старшого покоління, які добре знайомі з творчістю майстра.

Осучаснення мовного викладу роману в перекладі нерідко відбувається шляхом застосування лексичних, граматичних, лексико-граматичних та лексико-стилістичних трансформацій. Приміром може служити граматична трансформація заміни, коли шляхом компресії англійські сурядні речення відтворюються простим реченням: *After we finished the lunch we walked up to the Café de la Paix and had coffee* (Hemingway, 1981:43) – *По обіді ми пішли на каву в «Кафе де ля Пе»* (Гемінгвей, 2017: 56). Порівняно з радянською версією «*Попойвши, ми перейшли до кафе «Де-ля-Пе» й випили кави»* (Хемінгвей, 1979: 220) новітній переклад звучить природніше. Такі випадки компресії внаслідок граматичних трансформацій заміни в поєднанні з осучасненням мовного викладу покращують сприйняття перекладу молодшим поколінням та популяризують прозаїка ХХ століття серед читацької аудиторії ХХІ століття.

Окрім осучаснення мовного викладу роману, популяризації роману сприяє стилістичний плюралізм, який привносять лексико-стилістичні трансформації, застосовані перекладачем. Вже зазначалося, внаслідок соціальних чинників мовний виклад радянської інтерпретації роману має тенденцію до використання книжної лексики, що певною мірою змінювало стилістично нейтральну манеру викладу першотвору в бік більш піднесеної. Новітній переклад визначається стилістичною різноманітністю, позаяк для нього характерне використання емоційно нейтральної лексики, розмовно-зниженої (деколи згрубілої), піднесеної книжкової та стилістично маркованої лексики залежно від змістового наповнення уривку твору. Така стилістична множинність ближче для світогляду сучасної читацької аудиторії, сформованої на засадах постмодернізму, типовими рисами якого є естетичний плюралізм, амбівалентність, комбінування різних стилів оповіді. З огляду на це мовностилістичні трансформації новітнього перекладу можуть забезпечити виконання літературно-історичної функції – популяризації твору та сприятимуть активізації міжлітературної взаємодії.

Загалом новітня українська інтерпретація адекватно відтворює суху манеру письма Е. Гемінгвея, застосовуючи стилістично нейтральну лексику. Проте стилістичні трансформації заміни нейтральної лексики вихідного тексту на стилістично марковані мовні одиниці в цільовому тексті є досить регулярним явищем. Прикметно, що лексико-стилістичні трансформації здійснюються пере-

кладачем з урахуванням ситуативного контексту та глибоким розумінням авторського підтексту, тому їх застосування не спотворює змісту роману.

Серед лексико-стилістичних трансформацій домінують є тенденція використання просторічної, знижено-розмовної та згрубілої лексики замість емоційно нейтральної. Ця лексико-стилістична трансформація застосовується під час перекладу мовлення героїв для демонстрації їхніх емоцій, станів чи культурного рівня: *If you went there the way you feel now it would be exactly the same* (Hemingway, 1981: 19). – *Якщо ти припрешся туди з таким настроєм, як оце зараз, там буде все те ж саме.* (Гемінгвей, 2017: 26); *What are these outburst of affection, Michael?* (Hemingway, 1981: 77) – *Що це за приступи телячої ніжності, Майкле?* (Гемінгвей, 2017: 26); *If I begin to feel daunted I'll go off by myself.* (Hemingway, 1981: 71) – *Якщо відчую, що падаю духом, тихенько злиняю* (Гемінгвей, 2017: 91). В авторському мовленні теж можуть спостерігатися аналогічні лексико-стилістичні трансформації для створення відповідного образу персонажів: *Edna started to laugh and could not stop.* (Hemingway, 1981: 177). – *Една так розреготалася, що не годна була зупинитися* (Гемінгвей, 2017: 215). Лексико-стилістичні зміни в мовленні героїв та авторському мовленні відбуваються шляхом застосування лексичної трансформації контекстуальної заміни.

Лексико-стилістична трансформація конкретизації значення може застосовуватися для відтворення пейзажів: *Down below there were grassy plains and clear streams...* (Hemingway, 1981: 89) – *Внизу простиралася трав'янисті рівнини, жебонілі прозорі струмочки...* (Гемінгвей, 2017: 113). У цьому випадку характерним є використання книжних слів, які є стилістично піднесеними.

Необхідність відновити цікавість до роману спричинила появу лексико-стилістичну трансформацію заміни нейтральних словосполучень та речень фразеологізмами: *He was so good that Spider promptly overmatched him...* (Hemingway, 1981: 11) – *Він так добре рухався, що Спайдер швидко вирішив показати йому, де раки зимують...* (Гемінгвей, 2017: 17); *Have it your own way* (Hemingway, 1981: 70). – *Нехай буде гречка, аби не суперечка* (Гемінгвей, 2017: 91). Оскільки фразеологізми є стилістично забарвленими одиницями, вони змінюють загальну тональність викладу. Емоційно стриманий стиль оригіналу може набувати в перекладі більшої художньої образності: *But I felt sorry for him. He had it badly* (Hemingway, 1981: 17) – *Але мені було його шкода. Він цілком занепав духом* (Гемінгвей, 2017: 24). Або, навпаки,

мова цільового тексту стає знижено-розмовною, згрубілою чи просторічною, приміром: *He got the first idea out of a book...* (Hemingway, 1981: 19) – *Перша ідея стрілила йому в голову з книжки...* (Гемінгвей, 2017: 26); *When this lady saw that the magazine was not going to rise ...* (Hemingway, 1981: 13) – *Коли ж ця дама побачила, що журналу нічого не світить ...* (Гемінгвей, 2017: 19).

Досить продуктивною трансформацією є лексична трансформація конкретизації значення. Внаслідок її застосування для англійської лексики з широкою денотативним значенням застосовується український контекстуальний відповідник із вузьким значенням: *The waiter came up* (Hemingway, 1981: 20). – *До нас підбіг офіціант* (Гемінгвей, 2017: 28). Застосування цієї лексичної трансформації сприяє створенню яскравого та детального образу подій чи ситуацій в уяві читача. Своєю чергою це є запорукою вдалої рецепції перекладу читацькою аудиторією.

Типовою для перекладу є трансформація додавання адміністративних, географічних та контекстуальних уточнень: «... *put the stuff in a couple of big manila envelopes and rang for a boy to take them to the Gare St. Lazare.* (Hemingway, 1981: 19) – ... *поклав кореспонденцію у великі конверти з манільського паперу і подзвонив хлопчику-кур'єру, щоб той заніс їх на вокзал Сен-Лазар*» (Гемінгвей, 2017: 27). Привнесені уточнення забезпечують повноту розуміння тексту українським читачем та полегшують рецепцію роману.

Висновки. Сучасний військовий конфлікт на сході України актуалізував потребу української літератури творчо вкотре переосмислити трагедію війни з урахуванням світового досвіду, з-поміж якого вагомим є доробок Е. Гемінгвея. Однак системні ідеологічні втручання в природний хід міжлітературної комунікації призвели до недостатньої обізнаності молодшого покоління українців (покоління у та z) з творчістю прозаїка і зумовили необхідність популяризації творчості Е. Гемінгвея. Позаяк наявні радянські переклади творилися в інших суспільно-історичних умовах, були розраховані на аудиторію з іншим світорозумінням та виконували інші суспільно-літературні функції, виникла потреба створити сучасні інтерпретації. З метою популяризації роману Е. Гемінгвея «Фієста. І сонце сходить» та полегшення його сприйняття в українському перекладі твору активно застосовуються комплексні лексико-граматичні та лексико-стилістичні трансформації, які осучаснюють мовне тло, вносять уточнення, сприяють яскравості образів, додають експресії викладу. Трансформації дозволяють адекватно відтворити ідейно-образний план роману в новій інтерпретації, проте лексико-стилістичні трансформації роблять манеру викладу більш експресивною. У такий спосіб трансформації сприяють популяризації роману серед української читацької аудиторії, зокрема представників молодшого покоління, та є засобом активізації міжлітературної взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойченко О. «І сонце сходить» («Фієста») та «Рекреації» Ю. Андруховича: дві реалізації одного архетипу. *Вікно в світ*. 1999. № 6. С. 27–37.
2. Гемінгвей Е. Фієста. І сонце сходить. Львів : Видавництво Старого Лева, 2017. 288 с.
3. Дюришин Д. Теория сравнительного изучения литературы. Москва : Прогресс, 1979. 320 с.
4. Денисова Т. Н. Эрнест Хемингуей. Життя і творчість. Київ : Дніпро, 1972. 164 с.
5. Денисова Т. Н. Спільне для Хвильового і Хемінгуея. *Зарубіжна література*. 1998. № 5 (69). С. 7.
6. Затонский Д. В. Эрнест Хемингуей – писменник і людина. *Вікно в світ*. 1999. № 6. С. 6–26.
7. Коханська І. С. Літературна репутація роману Е. Хемінгвея «По кому подзвін» в американському, російському та українському літературознавстві : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.05. Тернопіль, 2007. 20 с.
8. Лидский Ю. Я. Творчество Эрнеста Хемингуэя. Київ : Наукова думка, 1978. 407 с.
9. Лімборський І. В. Літературознавча компаративістика і художній переклад за доби глобалізації: сучасний стан, дискусії та проблеми. URL: <http://limborsky-66.ucoz.ru/publ/1-1-0-7>
10. Некряч Т. Є., Довганчина Р. Г. Айсберг в океані перекладу: Відтворення ідіостилю Ернеста Гемінгвея в перекладах українською та російською мовами : монографія. Київ : Ліра-К, 2014. 220 с.
11. Рильський М. Т. Мистецтво перекладу: Статті. Виступи. Нотатки. Київ : Радянський письменник, 1975. 344 с.
12. Сдобников В. В., Петрова О. В. Теория перевода : учебник для студентов лингвистических вузов и факультетов иностранных языков. Москва : АСТ : Восток-Запад; Владимир : ВКТ, 2008. 448 с.
13. Хемінгуей Е. І сонце сходить (Фієста). *Твори : в 4-х томах*. Київ : Дніпро, 1979. Т. 1. С. 139-364.
14. Чикирис Н. В. Творчість Е. Хемінгуея в Україні: особливості критичної рецепції, історія перекладів. *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 2003. № 3. С. 36–40.
15. Чикирис Н. В. Громадянська війна в Іспанії в художній інтерпретації Е. Хемінгуея («По кому подзвін») та Ю. Покальчука («І зараз і завжди...»): спільне та відмінне. *Нова філологія*. 2002. № 4 (15). С. 215–224.
16. Яремчук Н. В. Хемінгуей і Гончар: взаємодія художніх систем : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.05. Дніпропетровськ, 2003. 20 с.
17. Hemingway E. Fiesta. The Sun Also Rises. Москва : Международные отношения, 1981. 248 p.

REFERENCES

1. Boichenko O. «I sontse skhodyt» («Fiesta») ta «Rekreatsii» Yu. Andrukhovycha : dvi realizatsii odnogo arkhetypu. [«The Sun also Rises» («Fiesta») and Yu. Andrukhovych's «Recreations»: Two Implementations of One Archetype]. *Window on the World*. 1999. № 6. Pp. 27–37. [in Ukrainian].
2. Hemingway E. Fiesta. I sontse skhodyt. [Fiesta. The Sun Also Rises]. Lviv : The Old Lion Publishing House, 2017. 288 p. [in Ukrainian].
3. Diurishyn D. Teoriia sravnitel'nogo izucheniia literatury. [The Theory of Comparative Literary Criticism]. Moscow : Prohress, 1979. 320 p. [in Russian].
4. Denysova T. N. Ernest Kheminhuei. Zhyttia i tvorchist [Ernest Hemingway. Life and Creative Work]. Kyiv : Dnipro, 1972. 164 p. [in Ukrainian].
5. Denysova T. N. Spilne dlia Khvyliovoho i Kheminhueia. [The General for Khvyliovyy and Hemingway]. *World Literature*. 1998. № 5 (69). P. 7. [in Ukrainian].
6. Zatonskyi D. V. Ernest Kheminhuei – pysmennyk i liudyna. [Ernest Hemingway – the Writer and the Man]. *Window on the World*. 1999. № 6. Pp. 6–26. [in Ukrainian].
7. Kokhanska I. S. Literaturna reputatsiia romanu E. Kheminhueia «Po komu podzvin» v amerykanskomu, rosiiskomu ta ukrainskomu literaturoznavstvi [Literary Reputation of the Novel «For Whom the Bell Tolls» by E. Hemingway in American, Russian and Ukrainian Literary Criticism]. Abstract of the Thesis... Candidate of Philological Sciences: 10.01.05. Ternopil, 2007. 20 p. [in Ukrainian].
8. Lydskyi Yu. Ya. Tvorchestvo Ernesta Kheminhueia. [Ernest Hemingway's Creative Activity]. Kyiv : Naukova dumka, 1978. 407 p. [in Russian].
9. Limborskyi I. V. Literaturoznavcha komparatyvistyka i khudozhnii pereklad za doby hlobalizatsii: suchasnyi stan, dyskusii ta problemy. [Comparative Literary Criticism and Literary Translation at the Globalization Period: Present-day State, Discussions and Problems]. URL: <http://limborsky-66.ucoz.ru/publ/1-1-0-7> [in Ukrainian].
10. Nekriach T. Ye., Dovhanchyna R. H. Aisberh v okeani perekladu: Vidtvorennia idiosyliu Ernesta Hemingveia v perekladakh ukrainskoiu ta rosiiskoiu. [The Iceberg in the Ocean of Translation: the Reproduction of Ernest Hemingway's Style in Ukrainian and Russian Interpretations]. Kyiv : Lira-K, 2014. 220 p. [in Ukrainian].
11. Rylskyi M. T. Mystetstvo perekladu. [The Art of Translation]. Kyiv : Radianskyi pysmennyk, 1975. 344 p. [in Ukrainian].
12. Sdobnykov V. V., Petrova O. V. Teoriia perevoda. [Theory of Translation]. Moscow : AST: Vostok-Zapad; Vladymyr : VKT, 2008. 448 p. [in Russian].
13. Hemingway E. I sontse skhodyt (Fiesta). [The Sun Also Rises (Fiesta)]. *Works in 4 v.* Kyiv: Dnipro, 1979. V. 1. pp. 195-364. [in Ukrainian].
14. Chykyrys N. V. Tvorchist E. Kheminhueia v Ukraini: osoblyvosti krytychnoi retseptsii, istoriia perekladiv. [E. Hemingway's Literary Work in Ukraine: the Peculiarities of Critical Perception, the History of Translations]. *World Literature in Educational Establishments*. 2003. № 3. Pp. 36–40. [in Ukrainian].
15. Chykyrys N. V. Hromadianska viina v Ispanii v khudozhnii interpretatsii E. Kheminhueia («Po komu podzvin») ta Yu. Pokalchuka («I zaraz i zavzhdy...»): spilne ta vidminne. [Spanish Civil War in the Literary Interpretation by E. Hemingway («For Whom the Bell Tolls») and Yu. Pokalchuk («And Now and Always»): General and Different Features]. *New Philology*. 2002. № 4 (15). Pp. 215–224. [in Ukrainian].
16. Yaremchuk N. V. Kheminhuei i Honchar: vzaiemodiia khudozhnikh system [Hemingway and Honchar : the Interaction of Two Literary Systems] : Abstract of the Thesis... Candidate of Philological Sciences: 10.01.05. Dnipropetrovsk, 2003. 20 p. [in Ukrainian].
17. Hemingway E. Fiesta. The Sun Also Rises. Moscow : Mezhdunarodnye otnosheniia, 1981. 248 p.